

Veřejná správa

Ing. Jaroslava Syrovátková

Soudní moc

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Soudní moc

Definice soudnictví

- Soudnictví je činnost nezávislých soudů jako státních orgánů, vykonávaná podle stanovených pravidel a spočívající v závazném řešení konkrétních případů podle právních norem.

Soudní moc

Specifičnost soudnictví spočívá v tom, že:

- musí jít o činnost státu, o plnění jeho funkcí,
- v řešení konkrétních případů, tzv. sporů o právo, nebo i o případy jiné povahy,
- řešení konkrétních případů musí probíhat podle stanovených pravidel, které se označují jako soudní proces,
- smyslem stanovených pravidel je dosáhnout spravedlivého projednání případu.

Soudní moc

- výkonem soudnictví mohou být pověřeny **jen nezávislé státní orgány,**
- řešení musí být **závazné,** musí respektovat okruh osob, jemuž je určeno, jakož i to, že je vynutitelné prostředky, které má státní moc k dispozici,
- posláním soudnictví není tvorba práva, ale **aplikace již existujících právních norem.**

Soudní moc

Specifickým rysem soudnictví je, že jej uskutečňují soudy jménem státu, zákonem stanovenými metodami a v zákonem stanovených procesních formách.

Soudní moc

Právo na soudní ochranu

- Soudnictví je určeno pro osoby fyzické i právnické tj. pro účastníky řízení,
- Právo na soudní ochranu patří k základním právům a jako takové je vyjádřeno v mezinárodních i českých dokumentech.

mezinárodní dokumenty:

- Pakt občanských a politických práv - čl. 14, odst. 1.
- Evropská úmluva.

české dokumenty:

- Listina základních práv a svobod (usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb.).
-

Soudní moc

Soustava soudů

- Soustavou soudů rozumíme **organizační uspořádání soudnictví, jeho strukturu a základní vztahy mezi soudy** jako jejími články.
-

Soudní moc

- V České republice je soudnictví uspořádáno do soustavy soudů, které vykonávají všechny jeho druhy s výjimkou soudnictví ústavního.
 - Jedná se proto o soustavu obecných soudů.
 - Ústavní soud je jediným soudem, který stojí mimo soustavu obecných soudů a má proto postavení soudu zvláštního.
-

Soudní moc

- Ústava zavedla čtyřstupňový systém soudů (okresní, krajské, vrchní a nejvyšší).

Postupně se v zákonech definovaly

- okresní a výjimečně i krajské soudy jako soudy nalézací,
 - krajské a vrchní soudy jako soudy odvolací
 - nejvyšší soudy jako soudy, které rozhodováním o mimořádných opravných prostředcích zejména přispívají ke sjednocování judikatury.
-

Soudní moc

Organizační články soustavy soudů

V České republice tvoří soustavu soudů

- **okresní soudy:** na roveň jsou jim postaveny obvodní soudy v hlavním městě Praze a Městský soud v Brně,
 - **krajské soudy:** na roveň postavený Městský soud v Praze,
 - **vrchní soudy:** sídlí v Praze a v Olomouci,
 - **nejvyšší soudy:** Nejvyšší soud v Brně a Nejvyšší správní soud v Brně.
-

Soudní moc

- Krajské soudy sídlí v sídlech krajů podle dřívějšího územního uspořádání a mají pobočky v sídlech vyšších územních celků (pokud v nich není krajský soud).
-

Soudní moc

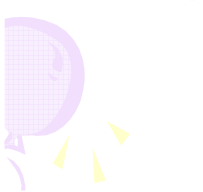
Činnost soudů

- **okresní a jim na roveň postavené soudy** působí ve velké většině věcí, projednávaných v občanském soudním řízení, jako soudy prvního stupně.
-

Soudní moc

Krajské soudy a Městský soud v Praze mají dvojí roli.

- Působí jako odvolací soudy (soudy druhého stupně) v případech, kdy soudem prvního stupně byl okresní soud.
 - Kromě toho působí jakou soudy prvního stupně v případech stanovených zákonem.
-

Soudní moc

- **vrchní soudy**

jsou odvolacími soudy v případech, kdy soudem prvního stupně byl krajský soud,

- **nejvyšší soud**

rozhoduje především o dovolání jako mimořádném opravném prostředku proti pravomocným rozhodnutím krajských a vrchních soudů jako soudů odvolacích.

Rozhoduje dále i v jiných zvláštních případech stanovených zákonem.

Soudní moc

Vnitřní organizace soudů

- Spočívá v jejich členění na soudní oddělení, jejichž počet odpovídá pro soud určenému počtu senátů a samosoudců.
 - Jiné soudní osoby (včetně vyšších soudních úředníků) se přidělují do jednotlivých oddělení.
-

Soudní moc

- U Nejvyššího soudu se tvoří tři kolegia (trestní, občanskoprávní a obchodní), která mají jak organizační (oddělení Nejvyššího soudu se vytvářejí v rámci těchto kolegií), tak i procesní funkci (vytváří se z nich tzv. velké senáty).
 - Kolegia se zřizují i u Nejvyššího správního soudu (zákon nestanoví jejich počet a povahu).
-

Soudní moc

Funkcionáři soudu

- U každého soudu působí tzv. funkcionáři soudu. K nim patří především **předseda a místopředsedové soudu** (u Nejvyššího soudu místopředseda a předsedové kolegií), jejich funkce je především správní a organizační povahy.
-

Soudní moc

Dále k nim patří i **předsedové senátů**, kteří plní procesní funkce a organizují činnost senátu. Předsedu a místopředsedu Nejvyššího soudu jmenuje a odvolává prezident republiky, předsedy a místopředsedy ostatních soudu ministr spravedlnosti, ostatní funkcionáře (předsedy kolegií a senátů) jmenují předsedové soudů a odvolání mohou být jen na základě kárného opatření.

Soudní moc

- K soudním funkcionářům patří i **ředitel správy soudu**, kterého jmenuje a odvolává předseda soudu. Tento funkcionář zajišťuje ve stanoveném rozsahu provoz soudu a veškeré další správní činnosti.
-

Soudní moc

Státní správa soudů

- Státní správou soudů rozumíme jednak vytváření podmínek pro řádný výkon soudnictví a za druhé dohled nad řádným plněním úkolů soudů v mezích stanovených zákonem. Výkon těchto činností je nezbytností pro zajištění řádného chodu soudnictví.
-

Soudní moc

Ministerstvo spravedlnosti

- Ústředním orgánem státní správy soudů je Ministerstvo spravedlnosti ČR.

Soudní moc

Předseda Nejvyššího soudu

- Některé úkony ústřední správy vykonává také předseda Nejvyššího soudu (popř. jeho místopředseda). Jde zejména o úkony, které se týkají činnosti Nejvyššího soudu.

Soudní moc

Předseda Nejvyššího správního soudu

- Některé úkony ústřední správy vykonává předseda Nejvyššího správního soudu (popř. jeho místopředseda). Jde zejména o úkony, které se týkají činnosti Nejvyššího správního soudu.

Soudní moc

Předsedové jednotlivých soudů

- Jsou dalšími orgány státní správy soudů. Tvoří je také místopředsedové jednotlivých soudů, případně i někteří jejich soudci.

Soudní moc

Soudcovské rady

- Jsou poradními orgány předsedů soudů. Zřizují se u Nejvyššího soudu, u Nejvyššího správního soudu, vrchních soudů, krajských soudů a u větších soudů okresních.
 - Soudcovská rada se skládá z 3 nebo 5 členů z řad soudců, kteří působí u soudu.
-
-

Soudní moc

Příslušnost soudů

- Určení konkrétního soudu je záležitostí ustanovení o příslušnosti soudu. Pravidla o příslušnosti soudu můžeme dělit podle toho, zda upravují rozsah působnosti mezi soudy různých článků soudní soustavy nebo mezi soudy téhož článku.
-
-

Soudní moc

Věcná příslušnost

- Určuje soudy, které jsou příslušné projednat a rozhodnout věc jako soudy prvního stupně. Jde tedy o to, zda řízení v prvním stupni bude probíhat buď na úrovni soudů okresních nebo krajských, popř. zda bude určena ještě jinak.
-
-

Soudní moc

Funkční příslušnost

- Určuje dělení působnosti mezi soudy různých článků soudní soustavy při projednání jedné a téže věci. Jinak řečeno určuje, který soud rozhoduje o opravných prostředcích, ať už řádných nebo mimořádných.
-
-

Soudní moc

Místní příslušnost

- Vymezuje rozsah působnosti mezi soudy stejného článku soustavy, v případě, že je dána věcná příslušnost např. okresních soudů, určuje, který z nich bude věc projednávat a rozhodovat. Pro její stanovení je nezbytné, aby každý soud měl určen územní obvod své působnosti.
-

Soudní moc

Soudci

- Soudcem z povolání se může stát bezúhonný občan, který v den ustavení dosáhl alespoň 30 let a který má ukončené vysokoškolské právnické vzdělání a odbornou justiční zkoušku.
 - Soudci jsou jmenováni prezidentem republiky bez časového omezení doby výkonu jejich funkcí.
 - Jsou nezávislí, takže žádný státní orgán ani jednotlivec nesmí zasahovat do jejich činnosti a tím ohrožovat jejich nestrannost.
-

Soudní moc

- Soudce je při rozhodování vázán pouze zákonem a je oprávněn posoudit soulad nižšího právního předpisu např. vyhlášky ministra se zákonem.
 - Ve výkonu soudcovské funkce, ale i po jejím zániku jsou soudci povinni zachovávat mlčenlivost, pokud nejsou této povinnosti zproštěni ze zákona nebo osobou k tomu povolánou.
-

Soudní moc

- Funkce soudce zaniká výlučně z následujících vyjmenovaných důvodů:
 - soudce pozbyl předpoklady nutné pro jmenování do funkce,
 - soudce dosáhl určitého věku - 70 let,
 - soudce se vzdá své funkce,
 - soudce je nezpůsobilý k výkonu funkce,
 - soudce má zvláštní důvody - trestní nebo kárná odpovědnost.
-

Soudní moc

Další soudní osoby

- Zákon může stanovit, v kterých záležitostech a jakým způsobem se na rozhodování soudců podílejí vedle soudců z povolání i další občané, např. jako laičtí přísedící soudních senátů.
-

Soudní moc

Přísedící

- Přísedícím (soudcem) může být zvolen občan ČR, který splňuje požadavky pro zvolení soudcem (nemusí mít vysokoškolské právnické vzdělání a odbornou justiční zkoušku) a který je v obvodu obecního obvodního nebo místního zastupitelstva, jimiž je do funkce zvolen, přihlášen k trvalému pobytu, nebo v něm pracuje.
-

Soudní moc

Počet přísedících u jednotlivých soudů stanoví předseda daného soudu. Jednotliví přísedící nesmí zasedat více než 20 dnů v roce. Stát poskytuje přísedícím náhradu ušlé mzdy ve výši průměrného výdělku a hradí veškeré výdaje spojené s touto funkcí.

Soudní moc

Justiční čekatelé

- Každý budoucí soudce musí projít po ukončení vysoké školy právnické tzv. čekatelskou praxí. V této době se justiční čekatelé připravují pro výkon funkce soudce.
 - Čekatelská praxe trvá 3 roky, ve zvláštních případech pouze 2.
-

Soudní moc

- Justiční čekatelé vykonávají některé funkce samosoudce, ale pod odborným dozorem soudce.
 - Při nástupu skládá justiční čekatel slib a po skončení je povinen podrobit se odborné justiční zkoušce.
-

Soudní moc

Obecné soudy v ČR

Soustavu obecných soudů v ČR tvoří:

1. Nejvyšší soud
 2. Vrchní soudy
 3. Krajské soudy
 4. Okresní soudy
-

Soudní moc

Nejvyšší soud

- Je nejvyšším stupněm soudní soustavy. Sleduje pravomocná rozhodnutí vrchních soudů a zajišťuje zákonnost rozhodování mezi vrchními soudy a soudy v jejich obvodu. Rozhoduje v senátu, který tvoří předseda a dva soudci, v mimořádných případech předseda a čtyři soudci.
-

Soudní moc

- Nejvyšší soud České republiky sídlí v Brně.
 - Skládá se z předsedy soudu, místopředsedy soudu, předsedů kolegií, předsedů senátů a dalších soudců a jejich asistentů.
 - Předseda a místopředseda jsou jmenováni prezidentem republiky.
 - Soudci rozhodují podle vlastního svědomí a jsou vázáni jedině zákonem. Asistenti soudců mají na starost přípravu podkladů pro rozhodování a pomáhají soudcům při výkonu jejich činností.
-

Soudní moc

- Nejvyšší soud rozhoduje zpravidla v senátech složených z předsedy senátu a dvou soudců nebo ve velkých senátech kolegií.

Soudní moc

Předseda Nejvyššího soudu

- vykonává soudnictví náležející Nejvyššímu soudu, plní funkce správní a řídicí, organizuje činnosti ostatních soudců Nejvyššího soudu způsobem stanoveným zákonem. Vydává rozvrh práce pro Nejvyšší soud.

Soudní moc

Místopředseda Nejvyššího soudu se

- podílí se na výkonu správy a soudnictví zejména tím, že zastupuje předsedu v době jeho nepřítomnosti a v době přítomnosti předsedy vykonává ty pravomoci, jimiž je předsedou pověřen. Sleduje zejména činnost kolegií.

Soudní moc

Vrchní soudy

- V lednu 1993 nastoupily na místo po bývalém nejvyšším republikovém soudu. Dbají především o výklad zákonů a jiných právních předpisů. Rozhodují v senátech tvořených předsedou a dvěma soudci.

Soudní moc

Předseda vrchního soudu

- Vykonává soudnictví jako předseda senátu nebo soudce na trestním úseku v senátu a dává podněty ke sjednocování rozhodování. Vykonává státní správu vrchního soudu a vyřizuje právní pomoci a stížnosti.
-

Soudní moc

Místopředseda vrchního soudu

- Vykonává soudnictví jako předseda senátu nebo soudce na občanskoprávním úseku.
 - Bezprostředně odpovídá za činnosti občanskoprávního úseku, zastupuje předsedu vrchního soudu v době jeho nepřítomnosti v plném rozsahu pověření, podílí se na vyřizování právních pomoci a stížností na úseku občanskoprávním.
 - Vrchní soudy v České republice existují dva - v Praze a Olomouci.
-

Soudní moc

Ústavní soud

- Má zvláštní postavení. Je nezávislým orgánem ochrany ústavnosti. Rozhoduje v jedenácti druhích záležitostí vyjmenovaných v čl. 87 Ústavy.
 - Např. zrušení zákonů nebo jejich jednotlivých ustanovení,
 - o zrušení jiných právních předpisů nebo jejich jednotlivých ustanovení,
-

Soudní moc

- o ústavní stížnosti orgánů územní samosprávy proti nezákonnému zásahu státu,
 - o ústavní stížnosti proti pravomocnému rozhodnutí a jinému zásahu orgánů veřejné moci,
 - o opravném prostředku proti rozhodnutí ve věci ověření volby poslance nebo senátora.
 - Ústavní soud se skládá z 15 soudců, kteří jsou jmenováni na dobu 10 let.
-

Soudní moc

Soudce Ústavního soudu

- Soudcem Ústavního soudu může být jmenován bezúhonný občan, který je volitelný do Senátu, má vysokoškolské právnické vzdělání a byl nejméně deset let činný v právnickém povolání.
 - Složením slibu do rukou prezidenta republiky se soudce ujímá své funkce. Ústavní soud má sídlo v Brně.
-

Soudní moc

Nejvyšší správní soud

- Nejvyšší správní soud sídlí v Brně. Je vrcholným soudním orgánem ve věcech patřících do pravomoci soudů ve správním soudnictví. Ve správním soudnictví poskytuje Nejvyšší správní soud ochranu veřejným subjektivním právům fyzických a právnických osob.
-

Soudní moc

Nejvyšší správní soud v rámci této ochrany především dbá o zákonnost a jednotu rozhodování krajských soudů a správních orgánů tím, že rozhoduje o kasačních stížnostech směřujících proti pravomocným rozhodnutím krajských soudů ve správním soudnictví, jimiž se stěžovatelé domáhají zrušení napadených rozhodnutí.

Soudní moc

- Nejvyšší správní soud dále rozhoduje ve věcech volebních a ve věcech rozpuštění politických stran a politických hnutí, pozastavení nebo znovuoobnovení jejich činnosti.
 - Do pravomoci Nejvyššího správního soudu patří rovněž rozhodování některých kladných nebo záporných kompetenčních sporů mezi orgány veřejné správy.
-